

Trajštof - hrvatsko selo kod Željeznog

Ako se ukrcate u autobus u Željeznom za Ruštu, poznato ljetovalište na Niuzaljskom jezeru, iznenaditi će te se kad u autobusu čujete skoro isključivo naš stari ikavsko-čakavski govor. Činiti će vam se kao da niste, u Austriji nego u Jugoslaviji, negdje u Dalmaciji. To je najviše poslovni svijet, koji je po raznim dužnostima bio u Željeznom, glavnom gradu Gradišća. Baš taj slobodni razgovor ovih ljudi na materinjem jeziku jedan je od glavnih faktora da se je u udaljenosti oko 4 km od Željeznog, sačuvalo ovo hrvatsko selo Trajštof sa 1340 žitelja, koji su uglavnom Hrvati.

Prvi put se spominje ovo mjesto pod imenom Dorog, po vlastelinu, koji je upravljao selom. On je imao svoj dvorac Grad i to na mjestu gdje se danas nalazi mlin Naman. U dvorac se dolazilo malom ulicom, te se po dvorcu Grad danas taj predio sela zove Gradišće. Mađari su Dorog nazvali Darosfalva, a Nijemci od toga učiniše Drawsdorf, poslije Trauersdorf i konačno Trausdorf an der Wulka. Sve do 16. stoljeća žitelji Trausdorfa bijahu Nijemci. Tada se zbog turskih napada na Hrvatsku, doseljuju Hrvati, koji su od naziva Drawsdorf prozvali Trajštof (štof, njem. znači Dorf, selo).

U ikavsko-čakavskom govoru Trajštofa ima talijanskih riječi kao: cimitor, škuro, gušterna, roža, škole i sl. pa se, na temelju toga, da zaključiti da su se doselili, nekud, iz Dalmacije.

I prezimena nas podsjećuju na ona u staroj domovini, kao što su: Hergović, Karlović, Palković, Pintarić, Ivančić, Krajačić, Kuzmić, Dunarić, Barilić itd. Očuvala su se također i narodna imena kao: Ivan, Jure, File, Marija, Katica i sl.

Nije poznato, kada je otvorena prva škola. U kanonskoj vizitaciji iz god. 1713. spominje se da je podučavao hrvatski i njemački učitelj Nikola Brnedić.

Trajštof je dao vrijednih poljoprivrednika, mehaničara, učitelja, profesora, i veći broj istaknutih javnih radnika.

Zemlju obrađuju velikom ljubavlju i upotrebljavaju najmodernija tehnička sredstva. Uzgajaju većinom: pšenicu, šećernu repu i vinovu lozu. Osobito dobro rodi voće: trešnje, breskve i grožđe. Karakteristično je za Trajštof, da žene nedjeljom i praznikom prodaju voće ispred svojih kuća. Kako se mjesto nalazi na važnom putu za Rušt, tom cestom u ljetno doba, prođe po nekoliko hiljada osobnih turističkih automobila. Znatno se broj turista zaustavi, zapazivši Trajštof u zelenilu i cvijeću, a osobito ih privuku lijepe narodne

nošnje i svježje voće. Oni će, također, tom zgodom obaći i skromni Muzej hrvatske kulture (Kroatisches Kulturmuzeum), koji je utemeljio jedan Nijemac.

Znatiželjni posjetitelj Trajštofa, u razgovoru sa mještanima, čuti će starih priča o vilama, koje žive i pjevahu nekada na riječici Wulki i na obližnjem brežuljku kod groblja.

Zanimljivo je urbanistički pogledati najstariji dio sela Gradišće sa čisto pučkom arhitekturom, tri mlina koja su se još sačuvala na Wulki, daju mjestu romantičan izgled, a što sve skupno djeluje kao turistička atrakcija.

U Trajštofu je narod veseo i rado pjeva. Tako su poznate kolede o Novoj godini, evo jedne:

»Na polici su jabuke
Lipe črljene,
To bi bila naša prošnja
Svakome jednu«.

Sačuvala se lijepa narodna nošnja koja se oblači u prigodama. Kod mladića su karakteristične bijele hlače i preko hlača je »pregača« (tj. »pret gačami«), bijela košulja i crni prsluk na hrbaru izvezen. Na glavi, obično, šubara sa ždra-lovim perom zvana »astrika«.

Ženska narodna nošnja djevojaka jest: bijela košulja sa kratkim rukavima i prsluk, te »kikljača« (ili »krilo« ili »haljina« (sa velikim crvenim kitama, šipkovim granama, a preko »kukljin« (jer visi na kuki, tj. kecelja) i svileni rubac u raznim bojama tzv »majlender«. Na nogama papuče i bijele čarape.

Navedene nošnje imaju sličnosti sa našim panonskim nošnjama. Tako npr. u Pokuplju muškarci nose: bijele hlače i bijelu košulju sa crnim prslukom. Ženska nošnja ima manje sličnosti.

Nadasve su poznati tamburaši, koji osobito njeguju pučke pjesme uz tamburice. Kad nastupaju obuku narodnu nošnju. Oni su na ovogodišnjoj smotri u Zagrebu postigli zapaženi uspjeh pod vodstvom vrijednih zborovođa: Adalberta Kuzmića i njegovog sina Ottona.

Ovako Trajštof, u blizini Željeznog-Haydenovog grada, svojim atrakcijama sudjeluje u razvitku turizma u Austriji i upoznaje strane posjetitelje s našom narodnom kulturom, koja se ovdje, daleko od stare domovine, očuvala, skoro netaknuta, u nekim svojim oblicima.